

ZİYA OSMAN SABA'NIN ŞİİRLERİNDE UMUTSUZLUK KAVRAMI

Doç. Dr. Hazim Mohammed Husseyin Hasan Al-Jubouri

**BAĞDAT ÜNİVERSİTESİ
DİLLER FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ
E-mail: hazim_m2001@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-8104-2389>
Numara Wattsapp: 009647731073910**

مفهوم اليأس في أشعار ضياء عثمان صابا

أ.م.د. حازم محمد حسين حسن الجبوري

**جامعة بغداد / كلية اللغات / قسم اللغة التركية
البريد الإلكتروني: hazim_m2001@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-8104-2389>
رقم الواتساب: 009647731073910**

ÖZET

Türk Edebiyatının gelmiş geçmiş en önemli şair ve yazarlarından biri olan Ziya Osman SABA bey, takvimler 30 Mart 1910'u gösterirken, İstanbul'da bulunan Beşiktaş isimli semtte dünyaya gelmiştir. 20. Yüzyıl Türk Edebiyat Tarihinin gelmiş geçmiş en önemli ediplerinden biri olan şair, Türk Edebiyatının en önemli akımlarından biri olan Yedi Meşaleciler hareketinin öncülerindendir. Kısa ömrüne çok sayıda eser sığdırmış ve hikaye türünde eserler verse de genel olarak şair sıfatıyla anılmıştır. Türk Edebiyatının bu büyük şairi, 29 Ocak 1957 tarihinde, kısa ömrün ardından, 46 yaşında memleketi İstanbul'da vefat etmiştir. Mezarı kayıp olmakla birlikte, gömüldüğü yer Eyüp Sultan Mezarlığıdır.

Ziya Osman SABA, şiirlerinde yalın ve sade bir Türkçe tercih etmiş ve serbest ölçü kullanmakla birlikte büyük oranda Türklerin milli nazım birimi olan hece ölçüsünü kullanmıştır. Şiirlerinde kafiye yerinde, olay örgüsü tam, bağlam güzel ve kullanılan şiir dili akıcıdır. Okurken insana keyif veren bir ahengi vardır. Yedi Meşale, Sebil ve Güvercinler, Geçen Zaman ve öldüğü yıl yayınladığı Nefes Almak başlıklarında toplam 4 şiir kitabı bulunmaktadır. Biz bu çalışmamızda, Ziya Osman SABA'nın bu tüm şiir kitaplarını tek tek incelemiş bulunmaktayız. Şiirlerinde değinmiş olduğu konular genel olarak geçmişe özlem, güzellik, İstanbul sevgisi, Rabbe bağlılık ve mevt gibi konulardır. Şüphesiz şiirlerinde değindiği en önemli konulardan biri de, umutsuzluk kavramıdır.

Umutsuzluk, bir hususta o şeyden vazgeçmek, sonucu umursamamak ve ye'se kapılmak anlamlarına gelmektedir. İnsan bedenini, psikolojik etkileri dolayısıyla pek çok hastalığa sebebiyet vermekte ve bu durum psikolojik ve fizyolojik anlamda insan ruh ve beden sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. İnsanı ayakta tutan, ona sabrı öğreten şey umuttur. Umut, talep edilen neticeyi arzulamak, sonuca odaklanmaktır. Bunun tam tersi ve çalışma konumuz olan umutsuzluk ise, istenilen

neticeyi elde edemeyeceğine kanaat getirip, tüm sabrı ve ümidi yitirmektir. Buhran içerisinde, artık tüm yolların kapandığını ve tüm çabaların boşa gideceğini düşünüp çıkmaza girmek, umutsuzluk kavramını en açık şekliyle ifade etmektedir. Ez cümle, umutsuzluk, bahsi geçen olumsuz etkileri sebebiyle uzak durulması gereken, insanın hayat enerjisini sönmöleyen kötücöl bir kavramdır.

Anahtar Kelimeler: Ziya Osman SABA, Umutsuzluk, Yeis, Umut, Ümit, Kasvet, Buhran, Çıkmaza Düşmek, Şiir, Şair, Edebiyat, Yeni Türk Edebiyatı, Türk Edebiyatı, Kavram, Ümidini Kaybetmek, Karamsarlık.

GİRİŞ

Ziya Osman SABA, Yaşamı, Edebi Kişiliği ve Eserleri:

Ziya Osman SABA beyefendi, takvimler 30 Mart 1910'u gösterirken, İstanbul'un Beşiktaş isimli semtinde dünyaya gelmiştir. 20. Yüzyıl Türk Edebiyat Tarihinin gelmiş geçmiş en önemli ediplerinden biri olan şair, Türk Edebiyat akımlarından biri olan Yedi Meşaleciler isimli hareketin öncülerindendir.

Ziya Osman SABA'nın muhterem pederi, Binbaşı rütbesinde bir asker olan Osman Bey'dir. Validesi ise, Tevhide Hanım isminde bir kişi olup, Ziya Osman SABA henüz sekiz yaşında iken hayatını kaybetmiştir. İlk öğrenimini memleketinde tamamladıktan sonra, İstanbul'da bulunan ve o zamanki ismi Galatasaray Mektebi Sultanisi olan okulda eğitimine devam etmiştir. (*ENGİNÜN, 65 :2001*)

Bu okulda okuduğu esnada sınıf arkadaşı olan ve kendisi gibi oldukça önemli bir şair olan Yaşar Nabi NAYIR ile birlikte Yedi Meşaleciler isimli Türk Edebiyatının en önemli akımlarından biri olan akıma katılmıştır. Ziya Osman SABA, kötü giden dersleri sebebiyle bir yıl sınıfta kalmış ve kendisinden bir yaş küçük olan Şair ve Yazar Cahit Sıtkı TARANCI ile bu vesileyle sınıf arkadaşı olmuştur. Şair ve ediplerden oluşan çevresi sebebiyle yazmaya devam etmiştir. (*OZANSOY, 120 :1970*)

Ziya Osman SABA, Hukuk Fakültesine kaydolmuş ve burada eğitimine devam ederken aynı zamanda Cumhuriyet isimli gazetenin muhasebe bölümünde çalışmaya devam etmiştir. Bu fakülteden mezun olduktan sonra ise, 1936 senesinde Emlak isimli bir bankada memur olarak çalışmaya başlamıştır. Buradaki vazifesinde, tayini Ankara'ya çıkmıştır. Fakat Ziya Osman SABA, çok sevdiği memleketi İstanbul'u terk edemeyip kısa süre sonra görevinden istifa edip tekrar memleketi İstanbul'a dönmüştür. (*TANZİMAT'TAN BUGÜNE EDEBİYATÇILAR ANSİKLOPEDİSİ, 840 :2001*)

1945 senesinden 1950 senesine kadar beş yıllık süreyle Maarif isimli bir yayınevinin tashih bürosunda şeflik vazifesinde bulunmuştur. 1950 yılında, kalp krizi

geçirmiş ve bu elim hadiseden sağ kurtulunca, işinden istifa etmiştir. Bu tarihten itibaren Varlık isimli meşhur yayınevinde yine tashihe dayalı işlerde çalışmıştır. 29 Ocak 1957 tarihine kadar bu işle meşgul olan Türk Edebiyatının dev şairi Ziya Osman SABA, bu tarihte geçirmiş olduğu ikinci kalp krizine dayanamayıp vefat etmiştir. (KAPLAN, 449 :1975)

Kısa ömrüne çok sayıda eser sığdırmış ve hikaye türünde eserler verse de genel olarak şair sıfatıyla anılmıştır. Türk Edebiyatının bu büyük şairi, 29 Ocak 1957 tarihinde, kısa ömrün ardından, 46 yaşında memleketi İstanbul'da vefat etmiştir. Mezarı kayıp olmakla birlikte, gömüldüğü yer Eyüp Sultan Mezarlığıdır. (EDİBOĞLU, 93 :1968)

20. Yüzyıl Türk Edebiyatının en önemli şairlerinden biri olan ve yazmış olduğu şiirleri ile Türk Edebiyatına adını altın harflerle yazdıran Ziya Osman SABA, şiirle tanışması lise yıllarındadır. Annesini henüz 8 yaşında iken kaybetmenin verdiği hüznle yazmış olduğu bazı kısa ve mensur şiir parçaları ile şiire başlamış ve lise yıllarında kendini geliştirmiştir. Ziya Osman SABA'nın ilk şiirleri 1927 yılında Servet-i Fünûn isimli edebiyat dergisinde yayınlanmıştır. 1928 yılında diğer akım üyeleri ile birlikte ilk eseri olarak, ortak çalışma ürünü olan Yedi Meşale isimli şiir kitabına katkı yapmıştır. Bununla birlikte Türk Edebiyatının önemli isimlerinden Yusuf Ziya ORTAÇ'ın gayretleri ile kurulmuş olan 8 sayılı Meşale isimli dergide 1928 senesinde yine çeşitli şiirleri yayınlanmıştır. (NECATİGİL, 262 :1978)

Ziya Osman SABA'nın ilk şiirleri, çocukluk döneminin buhranlı ve hicranlı yıllarının tesiri sebebiyle oldukça dokunaklı, duygusal ve karamsardır. Hayata karşı bir küskünlük, sitem ve ölüm temaları bariz bir şekilde ön plandadır. Bununla beraber İstanbul'un manevi dokusunu ve eski ihtişamını anlattığı deneme tarzı edebi yazıları ile birlikte sonrasında yazdığı şiirleri 1929 yılında Milliyet isimli gazetede ve ardından sırayla 1930 yılında İctihad Dergisi, 1933 yılında Varlık dergisi, Ağaç Dergisi ve 1938 yılında Yücel isimli dergilerde yayımlanmıştır. (AKBAL, 38 :1964)

Ziya Osman SABA'nın sanat anlayışının şekillenmesinde, Fransız Edebiyatının usta isimleri olan Edebiyatçılardan H. de Régnier ve Mallarmé oldukça önemlidir. Henüz lise yıllarında okumaya başladığı bu Fransız sembolist yazarlar, Ziya Osman SABA'nın edebi yönünü etkiledikleri için hem çalışmamız ve hem de Ziya Osman için önemlidir. (MİYASOĞLU, 13 :1987)

Ziya Osman SABA, Türk Şiiri söz konusu olduğunda toplumsal gerçekçi bir tarzla şiirler kaleme almıştır. 1940'lı yıllara tekabül eden bu dönem, Ziya Osman SABA'nın kendi iç dünyasına çekildiği ve adeta bir dergahın dervişi gibi huzurlu bir hava yaratmıştır. İnsan sevgisi, hümanizm, ev yaşantısı, yoksullara acıma duygusu ve kadere boyun eğmek gibi temaları da şiirlerinde sıklıkla işlemiştir. Tanrıya sığınmak ve ona gönülden bağlı olmak ise, Ziya Osman SABA'nın şiirlerinin en temel unsurudur. (KUTLU, 380 :1976)

Ziya Osman SABA'nın Eserleri: (UÇMAN, 330 :2008)

Şiir:

1. *Yedi Meşale* (İstanbul 1928). 1928 yılında, akımın diğer üyeleri ile birlikte yayınladığı, kendisinin de şiirlerinin bulunduğu toplu eser.
2. *Sebil ve Güvercinler* (İstanbul 1943).
3. *Geçen Zaman* (İstanbul 1947).
4. *Nefes Almak* (İstanbul 1957). Ölümünden sonra.

Hikâye:

1. *Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi* (İstanbul 1952). Toplam 9 hikaye.
2. *Değişen İstanbul* (İstanbul 1959). Toplam 6 hikâye.

Tercüme:

1. *Germinie Lacerteux* (İstanbul 1949). Fransızca bir eserden çeviri.

Ziya Osman SABA'ya Ait Olan Bütün Şiirleri İsimli Şiir Kitabı Hakkında:

Eser Adı: CÜMLEMİZ (Bütün Şiirleri)

Yazar Adı: Ziya Osman SABA

Eser İçeriği: Şiir

Çalışma Eserinin Basım Yeri ve Tarihi: İstanbul 2014 (1. Baskı)

Çalışma Eserinin Basımevi: Can Yayınları

Çalışma Eserinin İçeriğinde Bulunan Müstakil Başlıklar: *Geçen Zaman, Nefes Almak, Kitaplara Dahil Edilmemiş Şiirler.*

Eser İçeriğindeki Şiir Sayısı: 153

Eser Sayfa Sayısı: 187

Eserdeki İlk Şiir: GEÇEN ZAMAN

Eserdeki Son Şiir: UYKU

Ziya Osman SABA'nın Şiir Anlayışı:

Ziya Osman SABA, şiirlerinde yalın ve sade bir Türkçe tercih etmiş ve serbest ölçü kullanmakla birlikte büyük oranda Türklerin milli nazım birimi olan hece ölçüsünü kullanmıştır. Şiirlerinde kafiye yerinde, olay örgüsü tam, bağlam güzel ve kullanılan şiir dili akıcıdır. Yedi Meşale, Sebil ve Güvercinler, Geçen Zaman ve öldüğü yıl yayınladığı Nefes Almak başlıklarında toplam 4 şiir kitabı bulunmaktadır.

Biz bu çalışmamızda, Ziya Osman SABA'nın bu tüm şiir kitaplarını tek tek incelemiş bulunmaktayız. Şiirlerinde değinmiş olduğu konular genel olarak geçmişe özlem, mutluluk, acımak ve buna bağlı gelişen duygu, hüsün ve güzellik, İstanbul aşkı, Rabbe bağlılık ve mevt gibi konulardır. Şüphesiz şiirlerinde değindiği en önemli konulardan biri de, umutsuzluk kavramıdır.

Ziya Osman SABA'nın ilk şiirleri, çocukluk döneminin buhranlı ve hicranlı yıllarının tesiri sebebiyle oldukça dokunaklı, duygusal ve karamsardır. Hayata karşı bir küskünlük, sitem ve ölüm temaları bariz bir şekilde ön plandadır. (BAYDAR, 168 :1960)

Henüz lise yıllarında okumaya başladığı bu Fransız sembolist yazarlar, Ziya Osman SABA'nın edebi yönünü etkiledikleri için hem çalışmamız ve hem de Ziya Osman için önemlidir. Ziya Osman SABA, Türk Şiiri söz konusu olduğunda toplumsal gerçekçi bir tarzla şiirler kaleme almıştır.

Umutsuzluk Kavramı Hakkında:

Türkçe Sözlük'te umut kavramı şu şekilde ifade edilmektedir:

"Ummaktan doğan güven duygusu, ümit." (TÜRKÇE SÖZLÜK, 2010: 333)

"Umulan şey, ümit." TÜRKÇE SÖZLÜK, 2023: 341)

Her iki sözlükte de umut kavramı, ümit ile aynı anlama gelmekle birlikte, asıl konumuz olan umutsuzluk kavramı, umut halinin yokluğudur. Varlık zıddıyla kaimdir sözü gereği, olumsuz bir durum olan umutsuz kavramını izah etmenin en kolay ve basit yolu, onun olumlu karşılığı olan umut veya ümit kavramına bakmaktır. Umut bu bağlamda, istenilen, arzu edilen, talep edilen, hedeflenen, sonucu istenilen şeydir. Umudun kaybedilip karamsar olma hali ise, umutsuz olmak, umutsuzluktur. Bu bağlamda umutsuzluk bir buhran ve çıkmaza girme halidir.

Ziya Osman SABA'nın Şiirlerinde değinmiş olduğu konular genel olarak geçmişe özlem, mutluluk, acımak ve buna bağlı gelişen duygu, hüsn ve güzellik, İstanbul aşkı, Rabbe bağlılık ve mevt gibi konulardır. Şüphesiz şiirlerinde değindiği en önemli konulardan biri de, umutsuzluk kavramıdır.

Umutsuzluk, bir hususta o şeyden vazgeçmek, sonucu umursamamak ve ye'se kapılmak anlamlarına gelmektedir. İnsan bedenini, psikolojik etkileri dolayısıyla pek çok hastalığa sebebiyet vermekte ve bu durum psikolojik ve fizyolojik anlamda insan ruh ve beden sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir.

İnsanı ayakta tutan, ona sabrı öğreten şey umuttur. Umut, talep edilen neticeyi arzulamak, sonuca odaklanmaktır. Bunun tam tersi ve çalışma konumuz olan umutsuzluk ise, istenilen neticeyi elde edemeyeceğine kanaat getirip, tüm sabrı ve ümidi yitirmektir. Buhran içerisinde, artık tüm yolların kapandığını ve tüm çabaların boşa gideceğini düşünüp çıkmaza girmek, umutsuzluk kavramını en açık şekliyle ifade etmektedir. Ez cümle, umutsuzluk, bahsi geçen olumsuz etkileri sebebiyle uzak durulması gereken, insanın hayat enerjisini sönmöleyen kötücöl bir kavramdır.

Hayatının hemen her zamanında umutsuzluğa düşen büyük şair Ziya Osman SABA, bu buhran ve çıkmaz halini şiirlerine derin bir duygu ve kapsamlı bir buhran haliyle ince ince yansıtmıştır.

Ziya Osman SABA'nın Şiirlerinde Umutsuzluk Kavramı:

Ziya Osman SABA'nın ömrü, annesi kaybettiği 8 yaşında acı ve kederle başlamıştır. Ayrıca ömrünün baharında ilk kalp krizini geçirdikten sonra, sıhhatinin bozuk olduğuna kanaat getirip umutsuzluğa düşmüştür. Dolayısıyla şiirlerinde bu umutsuzluk halinin izleri çokça görülür. Kısa süren ömrünün ardından geriye, yer yer umutsuzluk ve fakat çokça tevekköl içerikli şiir bırakmıştır.

20. asır Türk Edebiyatının en önemli şairlerinden biri olan Ziya Osman SABA, tıpkı kendisi gibi çok meşhur bir şair olan ve çok sevdiği arkadaşı Cahit Sıtkı TARANCI'ya İthafen yazmış olduğu İMKANSIZ TESADÜFLER isimli şiirinde, şiirin başlığından da anlaşılacağı üzere umutsuz kavramına ilişkin şu ifadelerle yer vermektedir:

"Şimdi çıkıverecek karşıma arkadaşım

Mektebe gitmek için geçtiğimiz şu yoldan

Babam tok sesiyle birden çağırarak: Ziya!

Kalbimde eski sevinç, dallarda eski bahar

*Gözlerimi kapatıp: Bil! diyecek birisi
Bir mahşer ortasında şaşırıp kalacağım*

*Ve girecek koluma bir melek gibi karım
Saracak etrafımı doğmamış çocuklarım"*
(SABA, 2014: 28)

Şiirin başlığında bulunan *imkansız* ifadesi, hiç umut olmayan durumlarda kullanılır. Dolayısıyla zaten başlıktan hareketle bir umutsuzluk şiiri olduğu açıktır. Sevdği arkadaşı Cahit Sıtkı TARANCI'ya ithafen *şimdi çıkıverecek karşıma arkadaşım* şeklinde başlayan ifade, tamamiyle imkansızdır. Çünkü bu şiiri yazdığı 1941 senesinde Cahit Sıtkı hayatta değildir.

Dolayısıyla bir umutsuzluk söz konusudur. Ölmüş arkadaşına bir özlem çağrısı bulunan bu şiirin ilerleyen tüm kısımlarında, aslında Ziya Osman SABA'nın istediği hiçbir şey gerçek olamaz çünkü sadece acısını duyup hayalini yaşadığı durumları nakletmiştir.

Örneğin ikinci beyitte babasından bahseder. Onu çağıracağını söyler ama babası da tıpkı arkadaşı gibi hayatta değildir. Ayrıca son beyitte karısından ve çocuklarından bahsetmektedir. Fakat kendisi evlenmemiştir ve çocukları da yoktur. Sadece hasretini çektiği sıcak bir aile saadetine atıfta bulunarak, bunların artık imkansız birer hayal olduğu gerçeği ile umutsuzluğa düşmüştür. Umutsuzluğun ölümle birleştiği belki de en acı umutsuzluk şiiri budur. Nitekim ardında hiçbir sonuç yoktur. Sadece hayal.

Ziya Osman SABA'nın şiirlerinin en temel unsuru ahenginin güzel olması ve derin bir teessür bırakmasıdır. Duygusal yoğunluk oldukça ön plandadır. İşte böyle bir başka şiiri olan *GEÇ KALDIK* başlıklı şiirinde Ziya Osman SABA, umutsuzluk kavramını şu şekilde ifade etmiştir:

"Geç kaldık, ya Rab, geç kaldık

Şu hayat işte, gök, dallar, gün

Bizi sardı, çok oyalandık

Geç kaldık ya Rab, geç kaldık

Bırakıp fazlasını ömrün

Koşup sükununa ermeye

Koşup sana hesap vermeye

Geç kaldık ya Rab, geç kaldık"

(SABA, 2014: 58)

İlgili şiirde yer alan ifadelerle geçmeden önce başlıktan ve şiirin giriş kısmından da anlaşılacağı üzere, bir şeye *geç kalmak* artık o şeyi yerine getirememek anlamına geldiği için tümüyle umutsuzluk ifade eder.

Başlığı umutsuzluk ile başlayan bu şiirde Ziya Osman SABA, tanrısına nedametini dile getirmiştir. Pişmanlık yani nedamet, geri dönüşü olmayan bir durumdur. Birtakım hatalar yapılmıştır ve artık geriye yalnızca pişmanlık kalmıştır. Pişmanlık ise, geri dönüşü olmayan bu yolun umutsuzluk kapısıdır. Hesap vermeye geç kalmış olmak, artık bir daha umut kalmadığı ve dolayısıyla artık yapacak bir şey olmadığı ifade eder. Bu ifade ise, umutsuzluk kavramının en yalın halidir.

Ziya Osman SABA'nın şiirlerinde umutsuzluk kavramı öylesine derin işlenmiştir ki, bu durum insanda bir buhran hali yaratır. Ortaya çıkan bu buhran durumunu ifade etmek ise, yine bir şairin şiirinde yer bulur. Tüm bunların yanısıra, rabbine olan bağlılığı da gözlerden kaçmayan Ziya Osman SABA, varlık içinde yokluk çekmiş ve tüm olumsuz hasletleri şiirlerinde bir derviş edasıyla işlemiştir.

Ziya Osman SABA'nın örneğini vereceğimiz son şiiri olan *YAŞADIM, ARTIK BİTTİ* isimli şiirinin 3. Ve 4. kıtasına göz atacağız. İlk iki kıtasında umutsuzluk kavramı söz konusu olmadığı için burada yer vermedik. Üstad Ziya Osman SABA'nın 1940 yılında kaleme aldığı ilgili şiirin ilgili kıtalarında, umutsuzluk kavramına dair şu eşsiz ve benzersiz ifadeler yer vermiştir:

"...

Beni hep kucağına alıyor büyükbabam

Karyolamın başında masal söylüyor dadım

İlk defa tutuyorum sevgilimin elini

Geçip gittiniz işte... Ah, nedir ki hayatım!

Ya Rabbim o günleri yaşamak istiyorum,

Bak içerim kanıyor o günleri anınca

Tamamladım ömrümü, dünyanızda insanlar

Nereyi göreceğim gözlerim kapanınca?

(SABA, 2014: 107)

Şiirlerinde umutsuzluk kavramını işlerken Ziya Osman SABA, hep bir eksiklik hissedip o şekilde şiirler yazmıştır. Örneğin bu şiirde hiç umudu olmamasına rağmen bir dadının masalını dinlediğini acı bir gerçekle ifade etmektedir. Tüm bunların ardından geçip gittiniz işte şeklinde feryâd ettiği yıllar, geçen gençliğin ardından umutsuz bir bakışı temsil eder. *Ah* ifadesi ise, Türkçede bir feryâd, acı bir çağrının sesidir.

Alıntı yapılan ikinci kıtada ise şair, açık bir ifade ile rabbine *o günleri yaşamak istiyorum* demek suretiyle artık dönülmez bir yola girdiğini ifade eder. Hiçbir kimse, geçmişe dönük yaşayamaz. Hiçbir insan, düne gidemez. Dolayısıyla geçmişe dönme arzusu, imkansız bir istektir, atıldır ve umutsuzluk içerir. O günleri anınca

içerinin kanaması, bu acı gerçeği bir kabullenıştır. Nitekim her umutsuzluk, acı gerçeği kabullenmek ve sabrı bırakmak anlamlarına gelmektedir.

SONUÇ

Türk Edebiyatının en önemli şair ve yazarlarından biri olan Ziya Osman SABA beyefendi, tarihler 30 Mart 1910'u gösterirken İstanbul'un en meşhur semtlerinden biri olan Beşiktaş'ta dünyaya gelmiştir. 20. Yüzyıl Türk Edebiyatının ediplerinden biri olan SABA, Türk Edebiyat Tarihinin en önemli akımlarından biri olan *Yedi Meşaleciler* hareketinin öncülerindendir. Kısa ömrüne çok sayıda eser sığdırmış ve hikaye türünde eserler verse de genel olarak şair sıfatıyla anılmıştır. Türk Edebiyatının bu büyük şairi, 29 Ocak 1957 tarihinde, kısa ömrün ardından, 46 yaşında memleketi İstanbul'da vefat etmiştir.

Ziya Osman SABA, şiirlerinde yalın ve sade bir Türkçe tercih etmiş ve serbest ölçü kullanmakla birlikte büyük oranda hece ölçüsünü kullanmıştır. Şiirlerinde kafiye yerinde, olay örgüsü tam, bağlam güzel ve kullanılan şiir dili akıcıdır. Okurken insana keyif veren bir ahengi vardır. Yedi Meşale, Sebil ve Güvercinler, Geçen Zaman ve öldüğü yıl yayınladığı Nefes Almak başlıklarında toplam 4 şiir kitabı bulunmaktadır. Şiirlerinde değinmiş olduğu konular genel olarak geçmişe özlem, mutluluk, acımak ve buna bağlı gelişen duygu, hüsün ve güzellik, İstanbul aşkı, Rabbe bağlılık ve mevt gibi konulardır. Şüphesiz şiirlerinde değindiği en önemli konulardan biri de, umutsuzluk kavramıdır.

Umutsuzluk, bir hususta o şeyden vazgeçmek, sonucu umursamamak ve ye'se kapılmak anlamlarına gelmektedir. İnsan bedenini, psikolojik etkileri dolayısıyla pek çok hastalığa sebebiyet vermekte ve bu durum psikolojik ve fizyolojik anlamda insan ruh ve beden sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. İnsanı ayakta tutan, ona sabrı öğreten şey umuttur. Umut, talep edilen neticeyi arzulamak, sonuca

odaklanmaktadır. Bunun tam tersi ve çalışma konumuz olan umutsuzluk ise, istenilen neticeyi elde edemeyeceğine kanaat getirip, tüm sabrı ve ümidi yitirmektir.

Ziya Osman SABA, şiirlerinde umutsuzluk kavramı çok derin ve çok anlamlı bir şekilde işlemiştir. Şiirlerinin pek çoğunda görülen umutsuzluk kavramı, pek çok açıdan şair tarafından ele alınmıştır. Bi bu çalışmamızda, Büyük Şair Ziya Osman SABA'nın bütün şiirlerinden hareketle umutsuzluk kavramı edebi bir temelde, Türk Edebiyatının ışığında işlemeye gayret ettik.

KAYNAKÇA:

1. AKBAL Oktay, Şair Dostlarım, İstanbul 1964.
2. BAYDAR Mustafa, Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar, İstanbul 1960.
3. EDİBOĞLU Baki Süha, Bizim Kuşak ve Ötekiler, İstanbul 1968.
4. ENGİNÜN İnci, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, İstanbul 2001.
5. KAPLAN Mehmet, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri, İstanbul 1975.
6. KUTLU Mustafa, "Saba, Ziya Osman" maddesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, cilt 7, İstanbul 1976.
7. MİYASOĞLU Mustafa, Ziya Osman Saba, Ankara 1987.
8. NECATİGİL Behçet, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, İstanbul 1978.
9. OZANSOY Halit Fahri, Edebiyatçılar Çevremde, Ankara 1970.
10. SABA Ziya Osman, Cümlemiz (Bütün Şiirleri), Can Yayınları, İstanbul 2014.
11. Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, "Saba, Ziya Osman" maddesi, cilt 2, İstanbul 2001.
12. TÜRKÇE SÖZLÜK, Hazırlayan: Sebahattin ÖZAFŞAR, İlk Adım Yayınları, İstanbul 2010.
13. TÜRKÇE SÖZLÜK, İlköğretim İçin, D Kitap Yayınevi, İstanbul 2023.
14. UÇMAN Abdullah, "SABA, Ziya Osman" maddesi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 35, İstanbul 2008.

مفهوم اليأس في أشعار ضياء عثمان صابا

المستخلص

ضياء عثمان صابا هو أحد أهم شعراء وكتاب الأدب التركي الحديث ، ولد الشاعر في 30 أذار 1910 في منطقة بشيكتاش في إسطنبول . ويُعد الشاعر أحد أهم كتاب تاريخ الأدب التركي في القرن العشرين ، وهو أحد رواد حركة المشاعل السبعة إحدى أهم حركات الأدب التركي . على الرغم من أنه اشتهر في العديد من الأعمال في حياته القصيرة وكتب أعمالاً في مواضيع القصة ، إلا أنه يشار إليه عمومًا على أنه شاعر . توفي الشاعر الكبير في مسقط رأسه بإسطنبول في 29 كانون الثاني 1957 ، بعد حياة قصيرة عاشها عن عمر يناهز 46 عامًا . وعلى الرغم من فقدان قبره ، إلا أنه دفن في مقبرة أيوب سلطان .

كان ضياء عثمان صابا يميل في كتاباته الى استعمال اللغة التركية البسيطة في قصائده ، وعلى الرغم من أنه استخدم الوزن الحر، إلا أنه استخدم إلى حد كبير الوزن المقطعي وهو وحدة الشعر الوطنية للأتراك . يظهر وبشكل واضح الحبكة المتكاملة والقوافي المتناسقة والسياق الجيد في قصائده ، ونرى أيضاً اللغة الشعرية المستخدمة هي لغة فصيحة ، وفيها تناغم يجعل المرء يستمتع بقراءتها . له أربعة دواوين شعرية وهي : المشاعل السبعة ، النافورة والحمام ، مرور الوقت والتنفس والتي نشرها في سنة وفاته . قمنا في هذه الدراسة بدراسة جميع كتب ضياء عثمان صابا الشعرية واحدا تلو الآخر . المواضيع التي يتطرق إليها ضياء عثمان في قصائده هي بشكل عام قضايا الحنين إلى الماضي والجمال وحب اسطنبول والإخلاص للرب والموت . ولا شك أن من أهم المواضيع التي يتطرق إليها في قصائده هو مفهوم اليأس .

مفهوم اليأس يعني التخلي عن شيء ما وعدم الاهتمام بالنتيجة ، الشعور باليأس يسبب العديد من الأمراض في جسم الإنسان لما له من آثار نفسية ، وهذا يؤثر سلباً

على صحة الإنسان النفسية والجسدية من الناحيتين النفسية والفسولوجية . الأمل هو ما يبقى الناس على قيد الحياة ويعلمهم الصبر . الأمل هو الرغبة في النتيجة المرجوة والتركيز على النتيجة . وعكس ذلك ، اليأس الذي هو موضوع دراستنا ، هو الاعتقاد بعدم قدرة الإنسان على تحقيق النتيجة المرجوة وبالتالي فقدان كل صبر وأمل . إن الوقوع في أزمة والتفكير في أن كل الطرق مغلقة وأن كل الجهود ستذهب سدى يُعبر عن مفهوم اليأس بأوضح طريقة . بمعنى آخر ، اليأس مفهوم سيء وسلبى يجب تجنبه لما له من آثار سلبية ويضعف طاقة الإنسان .

الكلمات المفتاحية: ضياء عثمان صابا ، اليأس ، الأمل ، الكآبة ، الوقوع في طريق مسدود ، قصيدة ، شاعر ، أدب ، الأدب التركي الحديث ، الأدب التركي ، المفهوم ، فقدان الأمل ، التشاؤم .